

МОНІТОРИНГ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ В ОБЛАСТІ ГРОМАДСЬКОГО ЗДОРОВ'Я НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ ЯК ВАЖЛИВА ФУНКЦІЯ ОБЛАСНИХ ЦЕНТРІВ ГРОМАДСЬКОГО ЗДОРОВ'Я (НА ПРИКЛАДІ ЗАКАРПАТСЬКОЇ ОБЛАСТІ)

Слабкий Геннадій Олексійович,

д. мед. н., професор, завідувач кафедри наук про здоров'я

Миرونюк Іван Святославович

д. мед. н., професор,

декан факультету здоров'я та фізичного виховання,

Білак-Лук'янчук Вікторія Йосипівна

к. мед. н., доцент кафедри наук про здоров'я

Ужгородський національний університет

м. Ужгород, Україна

Вступ. Європейським регіональним бюро Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ) у 2012 р. прийнято документ «Європейський план дій з укріплення потенціалу та послуг громадського здоров'я» [1], який став дороговказом у розвитку громадського здоров'я в Європейському регіоні.

Метою Європейського плану дій є надання європейським державам, які є членами ВООЗ підтримки у справі поліпшення здоров'я, скорочення нерівності по відношенню до здоров'я, а також у забезпеченні здійснення основних оперативних функцій громадського здоров'я і основного переліку доступних, високоякісних та ефективних послуг сфери громадського здоров'я на індивідуальному, місцевому та популяційному рівнях, а також в процесі зміцнення потенціалу системи громадського здоров'я [2].

ВООЗ затвердило 10 основних оперативних функцій громадського здоров'я. Третьою основною оперативною функцією є «Забезпечення готовності та планування на випадок надзвичайних ситуацій в області громадського здоров'я». ВООЗ дає наступне визначення даній функції: готовність до управління надзвичайними подіями, включаючи розробку планів дій; створення систем збору даних, контролю профілактики захворювань та

використання підходів, які передбачають об'єднання зусиль та співробітництво з різними органами в процесі управління.

Мета роботи. Визначити методичні підходи до моніторингу надзвичайних ситуацій в області громадського здоров'я на регіональному рівні в діяльності обласних центрів громадського здоров'я.

Матеріали і методи. Матеріалами дослідження слугували документи ВООЗ, чинні законодавчі та нормативно-правові акти України з розвитку громадського здоров'я. При виконанні дослідження використано наступні методи: контент-аналізу та структурно-логічного аналізу. Методологічною основою даного дослідження став системний підхід. Дослідження проводилося на базі Закарпатського обласного центру громадського здоров'я. Особливістю Закарпатської області є те, що 80% її території займає гірська місцевість з великою кількістю туристичних та гірсько-лижних баз.

Результати і обговорення. З метою розвитку системи громадського здоров'я в країні Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 30 листопада 2016р. № 1002-р. «Про схвалення Концепції розвитку системи громадського здоров'я» [3] було схвалено Концепцію розвитку системи громадського здоров'я в Україні.

Концепція визначила засади, напрями, завдання, механізми і терміни розбудови системи громадського здоров'я в країні з метою формування та реалізації ефективної державної політики для збереження та покращення здоров'я населення, збільшення тривалості та покращення якості життя, профілактики захворювань, продовження активного, працездатного віку та заохочення населення до здорового способу життя шляхом об'єднання зусиль усього суспільства.

З метою реалізації вказаної Концепції Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 18 серпня 2017 р. № 560-р «Про затвердження плану заходів щодо реалізації Концепції розвитку системи громадського здоров'я» [4] було затверджено Комплексний план заходів щодо реалізації Концепції

розвитку в країні системи громадського здоров'я в тому числі заходів з розвитку кадрових ресурсів у системі громадського здоров'я.

Відповідно до Наказу міністерства охорони здоров'я України від 18.09.2015 р. № 604 «Про утворення державної установи «Центр громадського здоров'я Міністерства охорони здоров'я України» [5], було створено Центр громадського здоров'я МОЗ України, який почав виконувати покладені на нього Урядом країни функції.

Для впровадження затверджених заходів громадського здоров'я в областях України починаючи з 2018 року почали створювати регіональні центри громадського здоров'я. Наказом МОЗ України від 02.11.2018 р. № 2012, затверджено Примірний статут центру громадського здоров'я (обласного, міст Києва та Севастополя) та Примірну структуру центру громадського здоров'я (обласного, міст Києва та Севастополя) [6].

В Закарпатській області центр громадського здоров'я було створено на виконання Рішення 17 сесії Закарпатської обласної ради VII скликання від 20 грудня 2019 року №1691 «Про створення Закарпатського обласного центру громадського здоров'я» [7], та розпорядження голови обласної ради від 14.04.2020р. № 6-рг яким було затверджено його Статут.

Відповідно до мети дослідження Статутом визначено наступні завдання обласного центру громадського здоров'я: забезпечення готовності та планування на випадок надзвичайних подій у сфері громадського здоров'я шляхом:

- реалізації національного плану та стандартних операційних процедур із забезпечення готовності та реагування на надзвичайні події у сфері громадського здоров'я (стихійні лиха, спалахи та епідемії інфекційних хвороб, виникнення хімічних загроз, радіаційних загроз та при здійсненні актів біотероризму);
- апробації плану та процедур щодо дій при надзвичайних подіях в реальних умовах або під час навчань;

- проведення періодичної оцінки дій під час реагування на минулі інциденти та виявлення можливостей для покращення реагування;
- забезпечення міжвідомчої координації та комунікації у разі виникнення надзвичайної події у сфері громадського здоров'я.

При розробці системи моніторингу надзвичайних ситуацій ми виходили з того, що надзвичайна ситуація в сфері громадського здоров'я - це настання або безпосередня загроза настання небезпечної події, що призводить чи може призвести до поширення інфекційних або масових неінфекційних хвороб, інших негативних наслідків для здоров'я людей і потребує вжиття відповідних скоординованих заходів.

В центрі громадського здоров'я визначені посадові особи, які проводять цілодобовий моніторинг надзвичайних ситуацій в сфері громадського здоров'я на території регіону. Розроблена система подачі інформації до центру громадського здоров'я та інформування центром керівників обласного рівня. Також визначено терміни подачі інформації та перелік посадових осіб, які інформуються про надзвичайні ситуації, визначені форми подачі інформації.

Моніторингу підлягають наступні надзвичайні ситуації:

- випадки захворювання населення на особливо небезпечні інфекційні хвороби, групові випадки захворювання на інфекційні захворювання, які передаються крапельним шляхом, групові випадки захворювання на інфекційні захворювання, які передаються через воду, групові випадки захворювання на інфекційні захворювання, які пов'язані з харчуванням, групові випадки захворювання на інфекційні захворювання, джерелом яких є мігранти;
- випадки біотероризму;
- групові випадки захворювання дітей в навчальних закладах, випадки травмування та смерті дітей в навчальних закладах, встановлений незадовільний санітарно-гігієнічний стан навчальних закладів, при якому наявна загроза здоров'ю дітей;

- випадки зникнення людей в горах та на водоймах, випадки смерті людей в горах;
- ДТП з великою кількістю постраждалих та ДТП, при яких постраждалим не було надано своєчасної медичної допомоги;
- стихійні лиха, в тому числі пожежі, при яких є постраждалі, або виникла загроза здоров'ю людей;
- аварії промислового характеру, при яких є постраждалі або загроза здоров'ю людей;
- хімічні загрози здоров'ю людей;
- радіаційні загрози здоров'ю людей;
- випадки інфекційних внутрішньолікарняних інфекційних захворювань;
- випадки ненадання або надання несвоєчасної медичної допомоги, які призвели до негативних наслідків.

Висновки. Ефективний моніторинг надзвичайних ситуацій в сфері громадського здоров'я на регіональному рівні дасть можливість своєчасно відреагувати на події з метою усунення або мінімізації їх негативного впливу на здоров'я населення.

Література

1. Европейский план действий по укреплению потенциала и услуг общественного здравоохранения. – Копенгаген : Европейское региональное бюро ВОЗ, 2012 (документ EUR/RC62/12). – 52 с.
2. Г.О. Слабкий, В.І. Миронюк, Л.О. Качала Система громадського здоров'я: бачення Всесвітньої організації охорони здоров'я. Основні оперативні функції громадського здоров'я та їх зміст// Україна. Здоров'я нації. 2017. № 3 (44)- С. 24-31
3. Про схвалення Концепції розвитку системи громадського здоров'я. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 30 листопада 2016 р. № 1002-р.

[Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1002-2016-%D1%80>– Назва з екрану.

4. Про затвердження плану заходів щодо реалізації Концепції розвитку системи громадського здоров'я. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 18 серпня 2017 р. № 560-р. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/560-2017-%D1%80> – Назва з екрану.

5. Про утворення державної установи «Центр громадського здоров'я Міністерства охорони здоров'я України». Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 18.09.2015 р. № 604. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.apteka.ua/article/364127> – Назва з екрану.

6. Про затвердження Примірного статуту та Примірної структури центру громадського здоров'я (обласного, міст Києва та Севастополя). Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 02.11.2018 р. № 2012. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.apteka.ua/article/478807> – Назва з екрану.

7. Про створення Закарпатського обласного центру громадського здоров'я. Рішення 17 сесії Закарпатської обласної ради VII скликання від 20 грудня 2019 року №1691. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakarpat-rada.gov.ua/normatyvni-dokumenty/rishennya-rady/vii-sklykannya/xvii-sesiya-20-12-2019/> – Назва з екрану.